Airaphilus elongatus GYLL. och *Airaphilus geminus* KRAATZ.

Av

Anton Jansson.

Genom EDMUND REITTERS »Bestimmungs-Tabellen der europäischen Coleopteren IV» (1881), där beträffande släktet *Airaphilus* finnas införda »Berichtigungen zu den Bestimmungs-Tabellen der europäischen Coleopteren I Teil» (pag. 39), fästes min uppmärksamhet på de olika arterna *Airaphilus* med mörka ben, till vilka *A. elongatus* GYLL. hör. REITTER's anmärkning beträffande *A. ruthenus* SOLSKY: »Diese Art wurde bisher meist verkannt und erscheint in den Sammlungen als *elongatus,* für die ich sie selbst, so lange mir der echte *elongatus* unbekannt blieb, zu halten geneigt war», föranledde mig till en granskning av de *Airaphilus*-individer i min samling, vilka jag tagit på Gottland.

Då jag sökte bestämma enligt REITTER's översikt i nämnda arbete, fann jag, att mina exemplar alls icke läto hänföra sig till *A. elongatus.* Elytra voro icke, såsom uppgives för *elongatus*, parallella utan tydligt bredare bakom mitten, prothorax var endast obetydligt längre än bred, under det att den hos *elongatus* uppgives vara »mycket längre än bred», och elytras sammanlagda bredd var avsevärt större än fjärdedelen av deras längd. Däremot var överensstämmelsen med beskrivningen på *A. geminus* KRAATZ påtaglig beträffande motsvarande karaktärer: Prothorax så lång som bred, elytra bredast bakom mitten, omkring tre gånger så långa som tillsammans breda. *A. elongatus* säges vidare ha huvudet något längre än brett i motsats mot *A. geminus*, vars huvud uppgives vara »icke längre än brett», och *A. elon-*

gatus skall slutligen ha mörkt rostbruna antenner och ben, medan de hos *geminus* sägas vara mörkbruna—svarta. Även beträffande dessa egenskaper måste jag föra mina exemplar till *A. geminus*. Hos båda arterna är prothorax enligt REITTER i sin största bredd av elytras bredd, men hos mina exemplar var den något smalare än elytra, en egenskap som hänvisade dem till den tredje i översikten upptagna arten *A. ruthenus*, som dock skall ha parallella elytra. Då emellertid *A. ruthenus* numera räknas endast som varietet till *geminus*, var jag på det klara med, att de av mig på Gottland funna exemplaren hörde hemma i *geminus*-gruppen och ej tillhörde *elongatus*.

I sin senare utgivna »Fauna germanica, Die Käfer des deutschen Reiches, III. Band» (Stuttgart 1911) giver REITTER följande beskrivning på *Airaphilus elongatus*: »Mycket lång och smal, svart, antenner och ben rödbruna, halssköld $1^1/_2$ gång så lång som bred och så bred som elytra, dessa senare mycket långa och parallella, behåringen gulgrå, längden 2,06—3,3 mm.» Diagnosen över *A. geminus* lyder: »Långsträckt, svart, knän och antenner ljusare, halssköld så lång som bred och så bred som elytra (stamformen), eller tydligt smalare (v. *ruthenus*), behåringen gulaktig, längden 2,06—3,2 mm.» De ytterligare karaktärer, vilka här givits för *A. geminus*, passade ävenledes in på mina exemplar. Till yttermera visso sände jag för konstaterande av identiteten med *A. geminus* några de vidaste variationerna omfattande individerna till herr REITTER själv, och de kommo tillbaka namngivna som *A. geminus* KRAATZ.

Exemplar i min samling från Öland, tagna av d:r E. MJÖBERG, tillhöra även *A. geminus*.

Airaphilus elongatus har som bekant av gammalt uppgivits för Gottland och Öland (funna där av WETTERHALL och BOHEMAN enligt THOMSON) samt senare enligt GRILL också för fastlandet, nämligen Småland. Gälla nu dessa lokaluppgifter den äkta *A. elongatus* eller gälla de *A. geminus*? Har förväxling av arterna ägt rum eller finnas måhända båda arterna i Sverige? Då GYLLENHAAL's beskrivning över *A. elongatus* står i hans Insecta suecica och är gjord över ett exemplar funnet på Öland, borde ju sålunda vara klar-

lagt, att så väl *A. elongatus* som *A. geminus* tillhöra Sveriges fauna. Men frågan synes vara mera invecklad. Då man genomläser den Gyllenhaalska descriptionen, finner man, att den kan passa lika bra — eller lika illa — för *A. geminus* som för *A. elongatus*, och särskilt tillägget: »An modo specimen immaturum *N. pediculariæ*»(!!!) kan komma en att undra, huruvida GYLLENHAAL överhuvud haft en *Airaphilus* framför sig. Enda säkra möjligheten att avgöra, vilket djur GYLLENHAAL haft till föremål för beskrivningen, vore att gå till typexemplaret, men var detta finnes — om det överhuvud finnes kvar — är mig obekant. Huru REITTER kommit till sin uppfattning om den »äkta *elongatus*», känner jag icke, men det behöver ej vara uteslutet, att GYLLENHAAL, då han gjorde sin beskrivning, framför sig haft det djur, som sedermera av KRAATZ kallats *A. geminus*, och att författare efter GYLLENHAAL *antagit*, att det djur, som nu hos REITTER och andra går under namn av *A. elongatus* GYLL., varit det som avsetts av GYLLENHAAL i Insecta suecica. I förmodan, att det Gyllenhaalska exemplaret i själva verket var en *A. geminus*, styrkes man ej blott genom mitt och andra entomologers fynd av *A. geminus* på Gottland och Öland utan också därav, att *Airaphilus*-exemplar, förvarade på Riksmuseum och tagna på Öland av BOHEMAN, tillhöra *A. geminus*, såsom jag satts i tillfälle att förvissa mig om.

Airaphilus geminus KRAATZ borde sålunda, om dessa premisser äro riktiga, återfå namnet *A. elongatus* GYLL., och den art, som hos REITTER m. fl. går under sist nämnda namn, borde erhålla ett nytt.

Då det Gyllenhaalska arbetet icke torde vara tillgängligt för många av våra coleopterologer, återger jag här GYLLENHAAL's beskrivning:

»*Cryptoph. elongatus:* angustus niger opacus, dense cinereo pubescens, antennis pedibusque fuscopiceis, thorace oblongo subdepressus.

Descr. Parva N. pediculariæ æqualis et colore excepta simillima. Caput breve, triangulare, fuscum, dense cinereo pubescens, fronte plana, creberrime punctulata, oculi parvi prominuli nigri. Antennæ vix longitudine thoracis, arcuatæ, basi testaceæ, extrorsum pubescentes, clava magna nigricante.

Thorax latus, transversus, antice paulo angustior, subtruncatus vel perparum emarginatus, lateribus anguste marginatus, basi elytrorum latitudine et illis adæquatus, angulis antrorsum nonnihil prominulis, supra valde convexus, fusco-testaceus, creberrime subtiliter punctulatus, dense cinereo-pubescens. Scutellum majusculum, rotundatum, fuscum, subtilissime punctulatum. Elytra latitudine fere thoracis et illo vix triplo longiora, apice obtuse rotundata, supra modice convexa, testacea, crebre subtiliter punctulata, dense cinereo pubescentia, sutura tota et apice late infuscatis. Corpus subtus fusco-testaceum, sublæve. Pedes testacei, ungulis fuscescentibus. An modo specimen immaturum N. pediculariæ.»

Fyndplatsen för de av mig från Gottland hemförda *Airaphilus*-exemplaren var av helt annan karaktär än som THOMSON uppgiver: »i gräset på sandfälten», en uppgift, som passar bättre samman med REITTER's för *A. elongatus* i Bestimmungs-Tabellen: »Im Dünensande der Nord- und Ostsee». Jag erhöll mina individer genom håvning i gräset i lövängarna intill Etelhems kyrka, alltså mitt på ön fjärran från havskusten. På fyndplatsen saknas sandiga, torra platser, ängarna äro snarare sanka, beväxta med en rik, typiskt gottländsk lövängsvegetation. I närheten, på andra sidan landsvägen, vidtager den numera utdikade Tenglingsmyr. Åkerfält och torrare backar finnas ett stycke härifrån, men där lyckades jag ej ertappa någon *Airaphilus*.

I lövängarna syntes arten förekomma mindre sparsamt i slutet av juni månad. Den erhölls särskilt på kvällarna vid solnedgången, då den påtagligen liksom en del andra sällsynta coleoptera har sin flygtid och slår ned i gräset. Formationens beskaffenhet framgår måhända genom ett omnämnande av övriga skalbaggar på fyndplatsen: *Anisotoma dubia* KUG. och *A. calcarata* ER., *Colenis dentipes* GYLL. och *Colon brunneum* LATR., samtliga mycket talrikt förekommande, *Cyrtusa minuta* AHR., *Thalycra fervida* GYLL., *Pselaphus Heisei* HERBST, *Malthinus fasciatus* OLIV., *Malthodes brevicollis* PAYK., *M. atomus* THOMS. och *M. ruficollis* LATR., *Dolichosoma lineare* ROSSI, *Dascillus cervinus* L., *Phosphænus hemipterus* GOEZE, *Brachysomus echinatus* BONSD., *Aphthona cærulea* PAYK., *A. euphorbiæ* SCHRANK, *Longitarsus pratensis* PANZ., *Rhagonycha fulva* SCOP., *Cantharis*-arter m. fl.

Enligt REITTER's »Fauna germanica» är *Airaphilus geminus* i Tyskland till sin förekomst ej bunden vid havets närhet: den är funnen i Elsass, Nassau, Hessen (för övrigt i Mellersta Europa, Italien, Frankrike o. s. v.). *A. elongatus* är enligt »Bestimmungs-Tabellen» av samme författare »sehr selten» och förekommer enligt Fauna germanica i Tyskland i Bayern, Hessen, alltså även inuti landet, Preussen vid Östersjöns kust.

Zur Biologie des Thorictodes Heydeni Rttr.

Von

Anton Jansson.

Im Herbste 1913 habe ich in Örebro, Schweden, in einer Mühle mehrere Coleopteren-Arten gefunden, die mit Getreide vom Auslande eingeführt waren. Unter ihnen waren die bekannten Kosmopoliten *Tribolium ferrugineum* FABR., *Calandra granaria* L., *C. oryzæ* L., *Leptus ferrugineus* STEPH., *Rhizopertha pusilla* FABR., die sämtliche in ungeheuerer Anzahl in den Getreidesacken umherkrochen. Um das Getreide von den Schädlingen zu befreien, hatte man die geschädeten Parteien durch einen Wedel gehen lassen. Die Spreu und die Tiere, die dadurch abgeschieden wurden, hatte man dem Geflügel gegeben. Die Hennen pickten eifrig die Coleopteren, da ich kam und die Mahlzeit abbroch, um die verschiedenen Arten Coleopteren, die mit dem Getreide eingekommen waren, zu Hause zu untersuchen.

Ich fand in diesen vegetabilischen Stoffen — Spreu, Samen u. dgl. — und in dem Stäubchen nebst oben erwähnten Coleopteren mit zahlreichen Larven sporadische lebendige Exemplare von der bisher in Schweden nicht beobachteten Tenebrionide *Latheticus oryzæ* WATERH., eine noch nicht determinierte *Trogoderma*-Art (steht dem *meridionale* KR. nahe) welche letztgenannte sparsam lebendig aber desto mehr